

Спас

Антоніна Гармаш-Литвин

Це було тоді, як над Україною, мов круки, кружляли татарські орди, турецькі когорти та всякі інші напасти і насильства.

І єдиними оборонцями рідної землі були козаки, святі лицарі волі.

Але як не намагалися, не завжди могли встояти від хижих нападників, і гинули старі і малі, а молоді бряжчали кайданами в неволі, чи ридали в гаремах над потоптаною згвалтованою цнотою і коханням.

Зібралися на раду: що діяти, як рятувати люд від напасти. І мовив слово старий козак Нелинь: "Я підготую триста молодих козаків, хай підуть в усі куточки від села до села, від міста до міста і навчать молодь нашого втаємниченого вміння – захищатися від напасників". Довго вирувало козацьке коло – адже вміння захищатися беззбройному проти озброєних – то козацька таємниця. І рішення було одностайне: гідним довірити цю таємницю, іншого порятунку не бачили. Після ретельного відбору та підготовки – провели юнаків-спасівців, як лагідно назвали їх козаки. Повів їх дід-Нелинь. На прощання Кошовий мовив: "Дивіться браття добре, думайте, виважуйте, аби не попала наша таємниця у недобрі чи ворожі руки. То може єдиний спас-порятунок України, і його треба берегти для майбутніх поколінь".

Але вороги не дрімали, бо давно полювали за козацькою таємницею. І чи то зрада сталася, чи злі чаклуни виворожили, але ще до того, як юнаки мали розсипатися в різні боки, як курчата від квочки, на них налетіло вороже військо. І було воно як хмара чорна: тьма-тьмуща диких воїнів. Із страшними вигуками кинулися вони на козаків, оточуючи щільним кільцем, не стріляючи. Майнуло у думці старого Нелиня: "Зрада! А якщо котрийсь не витримає, розкриє ...". Думати було ніколи: махнув характерник руками, як крилами, на молодих лицарів – і злетіли триста чорно-білих лелек. Тільки і встиг мовити: "Летіть до людських осель: як з'єднається ваша кров з людською, захищаючись від нападників – збудеться задумане..."

Ошелешені чужинці, якийсь час вклякли на місці, проводжаючи поглядом птахів, що повільно кружляли над старим козаком. Опам'ятавшись, діставали луки, накладали стріли. Нелинь знов змахнув руками і лелеки стрімко злетіли вгору, все вище і вище. І ... розтали вдалині. З диким ревом кинулось вороже юрмисько на козака. Та ... тільки задзвеніли шаблі об могутнього дуба, що стався із старого. Ламалися шаблі, кришилася кора, відскакували стріли, шелестіло під вітром листя. Чим більше ран наносили шаблюки, тим більше зеленого листя скручувалось і руділо, як запечена кров. І тільки тоді, коли не лишилось жодного зеленого листочка, і зашурхотіло воно, ніби старечий сміх прокотився степом, обняв містичний жах нападників, кинулись вони безвісти з того місця.

Через якийсь час повернулися лелеки, довго кружляли над степом, а потім посідали на дуба. Розпачливо закидали на спини голови і клекотали: справляли тризну

над батьком-Нелинем.

Та й полинули в Україну, оселяючись на хатах у людей.

Перекази оповідають, що траплялися випадки, коли в різних кінцях України лелеки кидалися на напасників, допомагаючи господарям. І відбувалося диво: господар несподівано, незбагненно перемагав, метаючись вогненним вихором між ворогами. Якщо залишався живим, то з роду в рід передавав якусь таємницю старшому синові, а той – своєму.

Пішли у вічність легендарні захисники України – козаки. А таємниця лише нині почала потроху відкриватися Україні. Бо" зна – може в тих таємничих стрімких рухах живе дух славетних предків і гідні воскресять його. Тоді оживе і Нелинь, бо за переказом дуб стоїть і понині: постріляний, порубаний і вже почав усихати. Чекає не дочекається своїх спасівців, які б рознесли в усі українські душі незламний козацький дух, їх незнищиму волю, їх непохитну силу.